

NORDBI

Aktuellt

Nr. 1 2016

Innehåll

Redaktörens ruta	2	Sundsvalls nordbiområde	9
Välkommen till Lurö	2	Långt till sommaren i Dalsland	10
Drottningar till salu	2	Livet i Östergötland	11
Ledare: En viktig milstolpe	3	Väderöarnas parningsstation	12
Nordbin på Utö	3	Livet i Fryksdalen	12
Drottningavel i Västerbotten	4	Konferensen i Ånge	13
Vårvinter i Vitådalen	5	Hygieniske bier	17
S:a Norrbottens nordbikluster	6	Satsning i Askim	18
Nordbi på Beecome	7	Nytt vingmättningsprogram	19
Nordbi Västerbotten i 10 år	8	Avelsarbete i Gustavsberg	19

www.nordbi.se

REDAKTÖRENS RUTA

Tidningen ges ut av Föreningen NordBi med 2 nummer per år. Föreningen NordBi driver Projekt NordBi. Styrelse vald 2016-2018: Ordförande: Ingvar Arvidsson, Ängemyrsgatan 5, 666 31 BENGTSFORS, 0531-61398, 32178, 070-6839517, E-post: ingvar.arvidsson@telia.com, vice ordförande: Patrik Berg, Halasjön 120, 836 93 HÄGGENÅS 070-5479105, E-post: j.p.b@jamtbi.se, sekreterare: Sofia Nannes, Timotejvägen 4, 918 31 SÄVAR 072-2079480 sofia@nannes.com, kassör: Olle Nygren, Berguddsvägen 14, 918 03 HOLMÖN 072-5850007, E-post: olle.nygren@holmon.com, Per Ruth, Mellanbågen 14, 907 38 UMEÅ, 070-5692411, E-post: per.ruth@sofiehem.se, Hanne Uddling, Rosenborg, Vansö, 645 92 STRÄNGNÄS, 0152-20113, 0733-341418 E-post: hanne@uddling.se, Per Thunman, Skurusundsvägen 44, 131 46 NACKA, 08-7180232, 070-9317833, E-post: pgthunman@hotmail.com, Gunnar Jonsson, Strömsund 390, 955 92 RÅNEÅ 070-2586310, E-post: gunnar.jonsson@ltu.se.

Valberedning: Erik Heedman, Yrkesgatan 11, 974 34 LULEÅ 070-5284716, E-post: erikheedman@hotmail.com, Alf Andersson, Risbrunn 126, 842 94 SVEG 0680-28126, 0703-293243.

Redaktör och projektledare: Ingvar Arvidsson.

Redaktionen tar tacksamt emot synpunkter på innehållet och förslag till artiklar till kommande nummer. Medlemsavgiften är 100 kr, vilket innefattar 2 nummer av NordBi-Aktuellt. Årsmötet beslutade höja medlemsavgiften från 2017 till 200 kr per år. För utrikes medlemmar 250 kr per år.

Obs! Skriv alltid in ditt namn och postgironummer på inbetalningskortet!

Medlemsavgiften för 2016 sätter du in på plusgironummer 625 71 44-3 om du glömt det. Tack på förhand!

IBAN: SE09 9500 0099 6018 6257 1443, BIC: NDEASESS

Detta nummer går ut till cirka 590 adresser. Värva gärna fler medlemmar till föreningen!

Både stora och små gåvor till projektet är välkomna. Vi bugar och tackar alla generösa givare! Tack! Gör nordbiprojektet känt genom att sätta vår fina dekal på honungsburken (då kan du lätt höja priset). En karta med 24 märken kostar 25 kr.

NordBi-Aktuellt erhåller ekonomiskt stöd för utgivningen av EU-medel från Jordbruksverket (Landsbygdsprogrammet). Från Nationella Honungsprogrammet erhåller projektet stöd till avelsverksamheten.

Besök vår hemsida: www.nordbi.se Ansvarig webbredaktör: Hanne Uddling (se ovan).

Hemsidan är uppdaterad och kommer att kompletteras efterhand.

Detta material har delvis
finansierats med EU-medel

Bilden på förstasidan: Fortfarande florerar ryktet om att nordiska bin är aggressiva och sticklystna. När ska vi få död på detta rykte. De som sprider det har aldrig träffat på ett nordiskt bisamhälle. Här öppnar vi ett av drönarsamhällena på Lurö till vissa biodlares förvåning.

Välkomna till Lurö!

Lördagen den 13 augusti ska vi tacka de tre avgående styrelsemedlemmarna Per Idestrom, Alf Andersson och Sven Carlsson genom att tillsammans med sina fruar göra ett besök på Lurö. Det blir en guidad vandring över ön och därefter en god lunch och slutligen ett besök hos drönarsamhällena innan båten går tillbaka.

Alla medlemmar, som vill vara med denna dag, är mycket välkomna! Det blir avfärd från Ekenäs längst ut på Värmlands näs kl 10. Kostnad för båtresa och lunch ca 350 kr. För dem som vill komma tidigare eller stanna längre finns övernattningsmöjligheter på Lurö.

Anmälan görs till ingvar.arvidsson@telia.com senast 5 augusti.

Välkomna till en härlig dag!

Drottningar till salu!

Drottningar kommer att finnas till försäljning efter tillgång hos nedanstående drottningodlare. Pris: **400:-/st.** + moms = 500:-.

Luröparade:

Ingvar Arvidsson, Ängemyrsgatan 5, 666 31 Bengtsfors, 0531-321 78, 070-683 95 17, ingvar.arvidsson@telia.com.

Jean Berg, Banvägen 6, 686 95 Västra Ämtervik, 0565-503 88, jean.berg@telia.com.

Vi kan också förmedla från andra drottningodlare.

EN VIKTIG MILSTOLPE I PROJEKTETS VERKSAMHET

Allt sedan tidernas begynnelse håller vi vår nordbikonferens vartannat år. Den är numera platsen också för vårt årsmöte. Således en mycket viktig händelse i vår verksamhet. Vi bestämde redan från början, att vi måste ha ett tillfälle då vi träffas för att lära känna varandra och inte minst för informationsutbyte. Första gångerna var det i Östersund, men två gånger har vi träffats i Västerbotten, en gång i Gustavsberg och en gång i Hallsberg. Men vi har insett att det mest strategiska är att vi håller oss någonstans kring Sveriges mittpunkt - i år blev det i Ånge - och hotellets namn var mycket passande: Mittlandia. Antalet deltagare har efterhand ökat och i år var vi 44 stycken. Det känns som vi allt bättre funnit formen för konferensen, vilket vi märker på deltagarnas uppskattning.

Vissa delar av programmet finner ni i sammanfattad form i denna tidning. Redogörelserna från de olika nordbiområdena i landet är kärnan, men andra viktiga delar är föredrag som våra grannländers medverkande står för. Ett särskilt viktigt inslag i år var också Sven Carlsson presentation av det nya vingmättningsprogrammet VingMell. Den sociala biten ska inte förringas. Möten med gamla och nya vänner är mycket viktig. I år avslutades första dagen med en utsökt konferensmiddag och därefter bjöd Karl Drakenberg på en minst sagt minnesvärd mjödprovning. Ingen kunde gjort detta bättre och mera inspirerande än Karl!

Allt fler medlemmar

Redogörelserna från nordbiområdena är särskilt viktiga. De innehåller beskrivningar på hur arbetet bedrivs i respektive område och vad man planerar för den närmaste tiden. Vad som är så glädjande med denna del är, att det går så tydligt framåt på så många håll i landet. Nordbiområdena blir större och allt fler. Vi blir också allt fler medlemmar. Vi närmar oss nu 600, vilket är mer än 100 nya medlemmar under förra året. Det kan väl vara ett

uppnåeligt mål att vi ska komma över 600 under 2016 om vi hjälps åt.

Ny ordförande

Årsmötet är kanske det som är konferensens viktigaste punkt. Där ska medlemmarna utse dem som ska leda föreningen de närmaste två åren och där ska också riktningen pekats ut för den kommande verksamheten. I år var det 3 ledamöter som lämnade styrelsen och tre nya kom in. De som lämnade var Per Idestrom, Sven Carlsson och Alf Andersson. In kom Patrik Berg, Sofia Ninnes och Olle Nygren. På det efterföljande konstituerande mötet utsågs Patrik Berg till vice ordförande, Sofia Ninnes till sekreterare och Olle Nygren till kassör. Härmed avlastades undertecknad två uppdrag men samtidigt tog jag på mig ordförandeskapet. Det kanske kan anses djärvt, att välja mig till detta viktiga uppdrag när jag (om sanningen ska fram) nyligen passerat 75. Jag ser dock detta som en spännande utmaning och ska försöka motsvara de krav och förhoppningar som ställs på mig. Av de olika jobb jag haft under livet är det detta (som projektledare), som har gett mig mest inspiration och glädje. Jag kommer alltså att vara både projektledare och ordförande de kommande två åren.

Nu kör vi igång

Nordbikonferensen i Ånge var ett viktigt avstamp för utveckling av verksamheten de närmaste två åren. Den entusiasm, som var tydlig där, vet jag finns ute i hela föreningen. Vi ligger nu i startgroparna för årets viktiga avelsarbete. Då känns det gott att veta, att det ute bland alla aktiva finns en vilja och kraft att åstadkomma resultat och föra det nordiska biet framåt och återetablera det i allt fler av dess ursprungliga hemtrakter, där det rätteligen hör hemma. Det är ju ni ute i landets alla delar som gör jobbet – det viktiga jobb som är vår gemensamma stolthet.

Vi önskar varandra lycka till! – *Ingvar Arvidsson*

NORDBIN PÅ UTÖ

Sommaren har inte varit den allra bästa ur biodlarens synvinkel. Först sval och regnig för att sedan övergå till het och torr. Förväntningarna på någon skörd var små. Bina flög ju som dom skulle men inte alla dagar och tider. Två av oss gjorde dessutom några avläggare och det brukar inte inbjuda till en stor skörd. Den enda som fick något var Viktoria som inte delade och hon fick 12 kg! Det mest positiva med utvecklingen under sommaren var att vi fick starka samhällen. Ett svagt men jämt drag bidrog till en bra äggläggning av drottningarna. De var dessutom nya för året. Katastrof kring juni/juli då det

inte verkade finnas någon drottning i något samhälle. Inte mycket att göra åt om man inte har några ramar med ägg att sätta in. Som tur var hade vi tydligen missat något för någon vecka senare hade alla samhällen både nya drottningar och ägg i cellerna.

Totalt vintrade vi in 8 starka samhällen. Må de klara vintern och vara vid god hälsa i vår. Ännu har vi inte hittat någon varroa på ön. Hoppas det förblir så!

Nu ser fram mot den fantastiska skörd vi får nästa år med våra starka samhällen och den perfekta sommaren 2016, eller hur! – *Calle Regnell*

DROTTNINGAVEL I VÄSTERBOTTENS INLAND

För mig har biavel och drottningodling under åren gått från att vara en bisyssla till att bli själva meningen med att ha bin. Honung i all ära, men avel är roligare! Jag har inriktat mig på att bevara och utveckla två av Nordbi-projektets linjer, kallade Stavershult och Hjoggböle efter de orter de hämtades ifrån i början av 1990-talet. På vår gård i Djupsjö utanför Nordmaling i södra Västerbottens län har jag haft 10-12 avelssamhällen där jag växelsvis har odlat på de två linjerna. Parningarna har sedan 2010 skett i Ultervik norr om Umeå där populationen av rasrena nordiska bin har varit dominerande. Kontinuerliga vingindexmätningar har säkerställt rasrenheten.

Varroa närmar sig

Diverse omständigheter gör nu att mitt upplägg på biaveln kommer att ta nya vägar. Ulterviksområdet har visat sig under de allra senaste åren ha fått inblandning av andra raser (se artikel i NordbiAktuellt nr. 2 2015 av Sofia Nannes) vilket gör att vi måste se oss om efter alternativa parningsplatser. Holmön är ett klart alternativ där jag och Per Ruth tillsammans med Olle Nygren successivt har byggt upp bistyrkan med rasrena nordiska bin, men det blir tyvärr lite långt bort för mig för att vara riktigt praktiskt. En annan faktor att ta hänsyn till är att varroa nu närmar sig södra länsgränsen vilket betyder att vi snart inte kan flytta bin hur vi vill i Västerbotten.

Farväl till Djupsjö

Den händelse som dock har lett till den största förändringen i min biodling är att vi sålde vår gård i Djupsjö i somras och flyttade in till Umeå. I samband med det minskade jag antalet samhällen till sex och flyttade dem till en avskild plats någon mil norr om Vännäs. Det är lite för tidigt att säga om det nya stället i framtiden skulle fungera för att bygga upp en renparningsplats. I stället har jag andra planer för min avel.

Hästliden aktuell igen

Under några år i mitten av 2000-talet använde vi Hästliden i Västerbottens inland för linjeparningar med gott resultat. Vi tog helt enkelt upp både drottningkassetter och drönarsamhällen i juni och flyttade efter det att parningen var över ner samhällena till kusten igen. Man kan nog påstå att under dessa år fick vi full kontroll över rasrenheten på våra nordiska bin här uppe. Hästliden är min svärfars gård från 1935 och ligger mycket

enskilt intill ett större naturreservat på Stöttingfjället, vilket är en s.k. högfjällsplatå öster om Vilhelminafjällen. Jag har under de senaste fyra åren testat att övervintra bin där, men resultatet är tyvärr inte imponerande. Det går att övervintra, men problemet är att våren är så sen så när blomningen plötsligt kommer i gång kring midsommar har bina inte hunnit upp i styrka för att fullt ut kunna samla nektar. Jag har inte skördat något alls från de samhällen som övervintrat där utan mest bara sett till att de har klarat sig. Några drönare har de förstås inte orkat dra upp. Om man däremot ställer upp starka samhällen i juni som övervintrat på gynnsammare lokal kan det bli en bra skörd. Mitt rekord är 50 kg på ett drönarsamhälle från tiden med linjeparning.

Min idé är nu att övervintra utanför Vännäs och flytta upp drönarsamhällen till Hästliden för linjeparningar. Då jag förvaltar två linjer kommer jag att odla drottningar från den ena linjen och para med drönare från den andra linjen. Året därpå byter jag drottning- och drönargivare och kan på så sätt fortsätta med mitt växelvisa upplägg på aveln. Eftersom mina drottningar har varit friparade i Ultervik under de senaste 2-3 generationerna räknar jag med att det dröjer ett tag innan eventuell inavel gör sig gällande. Jag kommer inte att kunna leverera något större antal äggläggande drottningar med detta upplägg, eftersom jag kommer att ha brist på bin till kassetter, men förhoppningsvis kan jag garantera rasrenheten på de jag levererar. På grund av varroaläget kommer jag inte att ta emot några kassetter från utomstående för parning i Hästliden. Jag hoppas dock kunna producera ett ansen

Här kommer Sven Carlsson att para sina drottningar i sommar. Här är Svens fru Anita uppvuxen. En idyll? Kanske! I alla fall långt från stadens stress och miljöproblem.

VÅRVINTER I VITÅDALEN

Annandagpåsk när denna artikel skrivs, är det fortfarande full vinter i Norrbotten. Det har under de senaste veckorna varit enstaka dagar med tillräckligt många plusgrader för att ett och annat bi ska ha visat sig på flustret, men någon riktig rensningsflygning har ännu inte skett. Snön ligger fortfarande djup i bigårdarna och det är än många veckor kvar innan det finns något pollen att hämta.

Fortfarande kan vårvintern ge bakslag och det kan komma långa kallperioder, som kan ge försörjningsproblem ifall bina har mycket yngel. Det finns därför inget att vinna på att tjuvstarta yngelsättningen och det är sålunda ett gott tecken att bina än så länge ”ligger lågt”. I höstas kändes samhällena fina, de var bra på att dra ner sockret, någon brist på foder lär de därför knappast ha. Den första pollenleverantören hos oss är gråal. Även om näringsvärdet i alpollen inte är att jämföra med näringsvärdet i pollen från de några veckor senare vide och de andra sälgarterna, kan varmt väder under alblomningen i mitten till slutet av april vara en tidsmässigt mer lämplig start på yngelsättningen. Vi hoppas därför på lagom fina vårvinterdagar i april och maj.

Mycket trevliga bin

Som jag tidigare skrivit om i Nordbi-aktuellt, genomfördes sommaren 2015 vingindexmätningar av våra bin i Vitådalen. Resultatet var positivt: av 34 uppmätta samhällen var 11 st. 100% och 9 st låg i spannet mellan 90% och 100%. Jämfört med de mätningar som gjordes 2012 hade renrasigheten (uttryckt genom vingindex) ökat betydligt, från ett genomsnitt på 72% till nu 86%. Framgångsfaktorerna är sannolikt en kombination av flera olika åtgärder: Bland dessa kan särskilt nämnas att vi med hjälp av framförallt Per Ruth och Sven Carlsson från Umeåområdet har tillfört vårt område i Vitådalen kläckningsfärdiga drottningceller. Oavsett hur dessa drottningar har blivit parade, har de drönare de lämnat efter sig haft samma rasrenhet som de drottningar de är genetiska kopior av. Vi har därmed haft god rasrenhet

drönarsidan och följaktligen kunna para drottningar på ett bra sätt. En annan viktig framgångsfaktor bör vara att vi konsekvent har flyttat bort, eller ställt på spärrgaller, de samhällen som vi av olika anledningar misstänkt kan vara inblandade av andra biraser. Sådana misstankar kan vara grundade i att enskilda bin har haft avvikande färgteckning eller att samhällena inte betett sig på ett rastypiskt sätt. Även samhällen med sämre temperament har ställts bort. Vi har därför nu mycket trevliga och fromma bin. Ytterligare en hypotes om varför vi fått upp rasrenheten, som jag själv funderat över, är om det kan förhålla sig så, att eftersom vi i Norrbotten har så ytterst få stunder och dagar då det (åtminstone enligt läroböckerna) är tillräckligt varmt för parning, gynnas de lite mer lågtemperaturanpassade nordiska drönarna? Detta får dock stå som min egen hypotes och lär vara svårt att föra i bevis. I vilket fall som helst är vi nöjda med de bin vi har och kommer att fortsätta att arbeta på samma sätt. Kommande sommar kommer vi därför att ytterligare fylla på genpoolen med hjälp av drottningceller från Umeåområdet. Beträffande den egna odlingen av drottningar ser vi stora möjligheter att förbättra urvalet genom att själva med hjälp av det nya mätprogrammet, som nu finns tillgängligt för Nordbi-medlemmar, kunna göra ”sistaminuten-mätningar” av de samhällen som vi vill avla på. Det ska bli kul att kvällen innan kunna mäta upp avkommorna från de drottningar som vi kommer att larva om från.

Dags att njuta

Vi ser med stor längtan och tillförsikt fram mot biodlingssäsongen 2016. Fram till den börjar ska vi njuta av den långa härliga vårvintern med takdropp, snösmältning och fågelsång som nu står för dörren. Än så länge lär allt vara frid och fröjd inne i kuporna, men det är också nu som den kanske mest kritiska tiden för bina kommer. Först när vi kommit in i mitten av maj månad går det att avgöra hur övervintringen har varit. – *Gunnar Jonsson för Vitådalens nordbiområde.*

ligt antal kläckfärdiga drottningceller till de renparningsområden som behöver nytt material.

Kvalitetsbedömning redan i kassetten

Om man ska bedriva framgångsrik avel bör man ha ett stort antal avkommor att selektera ifrån. Detta är ett potentiellt problem om man har en liten bigård. Jag har hittills sparat 5-6 drottningar varje år som jag sedan har selekterat ifrån baserat på rasrenhet och de kriterier som projektet har. Detta antal är egentligen alldeles för litet och när jag nu minskar bigården ytterligare blir ju problemet ännu större. Min plan är att försöka utveckla en metod för att göra selektionen redan på kassetstadiet, vilket då skulle innebära att jag får en betydligt större bas för urvalet. Även om jag hittills inte har gjort någon systematisk utvärdering, har jag under åren gjort en del

observationer som antyder att kassettsamhället uppvisar egenskaper som sedan kommer igen i det stora samhället. Om man låter drottningkassetterna stå tillräckligt länge på sommaren så kommer så småningom alla bin att vara drottningens egna. Om det blir trångt kan man med Apidea-systemet enkelt bygga ut med flera våningar. De egenskaper som jag tänker mig kunna testa systematiskt är yngelsättning, humör, kalkyngel och tecken på inavel, samt inte minst rasrenhet genom att göra vingindexmätning på kassettbina. Man skulle också kunna tänka sig att prova utrensningstest när kassetterna har blivit tillräckligt starka. Hur det går med dessa idéer får jag återkomma till vid ett senare tillfälle. – *Sven Carlsson, Umeå*

SÖDRA NORRBOTTENS NORDBIKLUSTER

(Norrbottens län = 24,7% av Sveriges yta)

Nuvarande område Arvidsjaur-Älvsbyn är vidsträckt och glest befolkat. Det är långt mellan de drygt 30 kända biodlarna, varav närmare 80 % har någon form av nordiska bin. Många har 5-6 km, de flesta mer än 15 km till närmaste biodlare, några ännu längre. Det är c:a 110 km mellan Arvidsjaur och Älvsbyn, ner till Piteå ytterligare drygt 60 km. Väst-östligt spänner området över närmare 150 km och nord-sydligt kring 50 km.

”Centrum” ligger runt Raivoberg (Moskosel) där gruppen, i sin parningsbigård med sina f.n. sex st. nära 100 %-igt nordiska bisamhällen, både odlar och ”friparar” drottningar. Målsättningen inför sommaren är att byta ut två av de drottningarna som ”bara” är 95 %-iga. Närmare Älvsbyn finns det lite mer divergerade samhällen, men flertalet av dessa har nordiskt ursprung.

Gruppen arbetar med att även där få till renrasiga nordiska samhällen. I Arvidsjaur & Älvsbyn vingmättes åtta samhällen 2015, de låg mellan 86-100 %. Sex avläggare från de bästa samhällena som tillkomförra året bör ligga nära 100%. De mäts 2016.

Området utvidgas och ”renas”

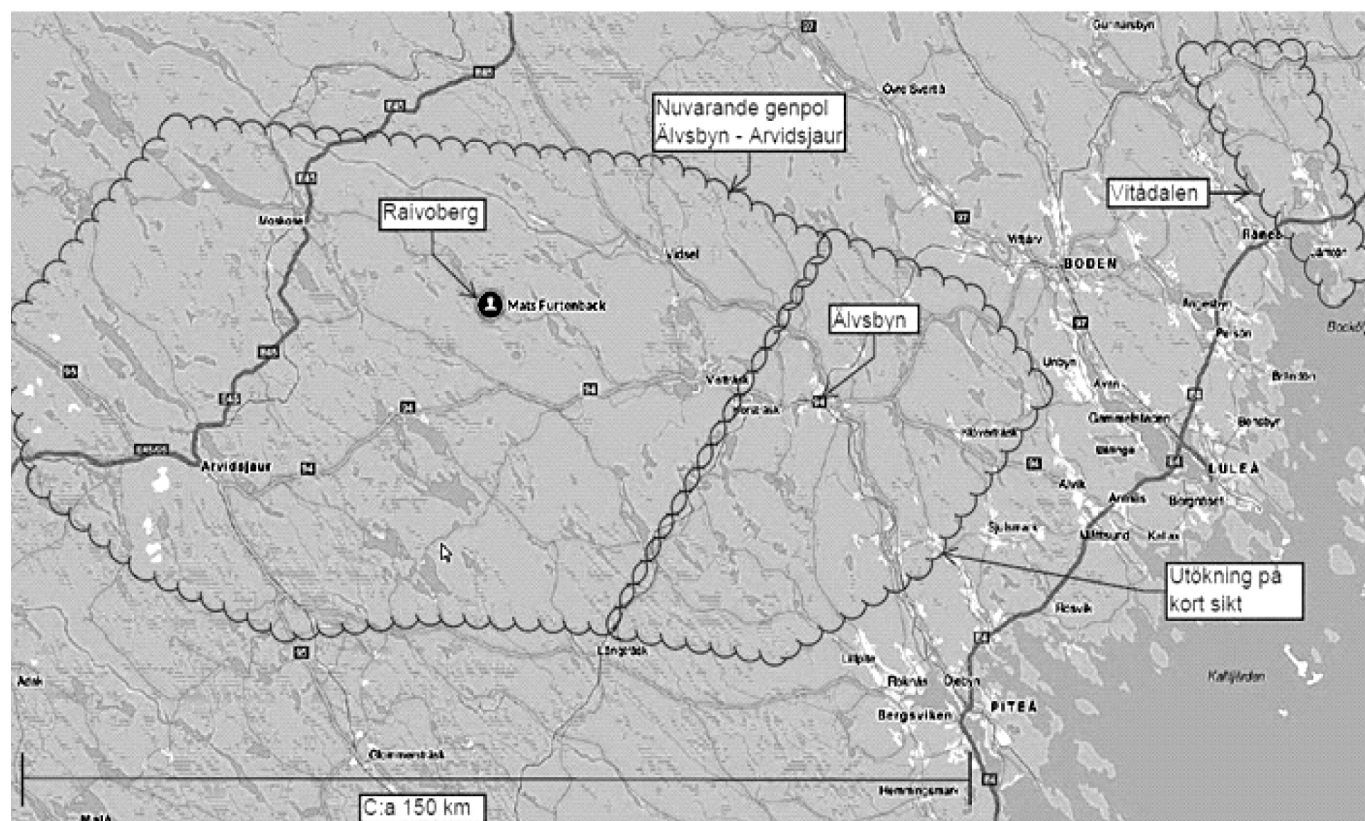
Alla nybörjare inom området förses med nordiska bin. På våren hålls teori och sommartid praktik i bigård. Gruppen erbjuder ofta de som får samhällsproblem, oavsett ras, en parad nordisk drottning som lösning. Allt

eftersom sprids nordiska drottningar och ”besätter” områden där det tidigare funnits andra raser. De efterliknar Vitådalen lyckade koncept med att koncentrera ”de bästa” (högsta vingindex och i övrigt högsta ”betyg”) mot ”centrum” och lämna ut lite mer ”spridda” drottningar och samhällen mot kanterna. Allt eftersom utvidgas och ”renas” området. ”Utvidgningsarbetet” har pågått i fyra år. Kontaktperson: Mats Furtenback, Raivoberg, som tillsammans med bitillsynsman Anders Olofsson, Älvsbyn, odlar nordiska drottningar. På tillväxt finns några ”medhjälpare” i Älvsbyn resp. Arvidsjaur.

Biodlarna i Pite-Älvdal bf har framfört intresse om att fortsatt utöka nordbi-klustret närmare kusten. Det finns c:a 15 biodlare inom berört utökningsområde. Pite-Älvdal bf har c:a 50 biodlare. På sikt kanske en stor del kan bli nordiskt. Kontaktperson: Lennart Grahn, Piteå och ”medhjälpare” Andreas Schleiss odlar nordiska drottningar.

Utbredning mot Vitådalen?

Det pågår en blygsam utbredning in mot Bodens södra och Luleås sydvästra byar, vilket av berörda anses OK. På sikt ses möjligheter om att en ännu större del av länets yta kan inrymma nordbi-kluster. Vem vet om Vitådalen (se separat artikel) och ovan beskrivet klusterområde på sikt kan ”växa ihop”? – Erik Heedman

Detta område i södra Norrbottens län med Moskosel i mitten kommer att bli ett viktigt nordbiområde. I Raivoberg mitt i området bor Mats Furtenback.

NORDBI PÅ BEECOME

Största bimässan i Sverige någonsin hölls i Malmö 11-13 mars. Av den anledningen fick vi lägga vår nordbikonferens en vecka tidigare. Naturligtvis skulle vi vara med i Malmö. Vi bokade in oss på den minsta monterytan, framställde 2 roll-ups med fina bilder på nordiska bin och en sammanfattning om det nordiska biet och vår verksamhet. Vi tryckte upp 200 extra ex av NordBi-Aktuellt och en ny upplaga av vår broschyr. På fredag förmiddag gjorde vi iordning montern för att möta något tusental biodlare från Sverige och länderna runt omkring. Till min hjälp hade jag Alf Andersson och Erik Heedman.

Det var ingen tvekan om att intresset var stort. Tidningarna tog slut och mängder med broschyrer gick åt. Det viktigaste var naturligtvis samtalen med besökarna. Det var många som visade ett genuint intresse för det nordiska biet och var intresserade att själv bli nordbiodlare. Dock visade det sig, inte oväntat, att södra Sverige, som de flesta kom ifrån, är helt buckfastdominerat. Hur snabbt har detta gått? Både ligustica och carnica har trängts tillbaka. Det är buckfast och det nordiska biet som går framåt, men i var sin del av landet. Den gamla men cementerade uppfattningen om att nordiska bin är aggressiva lever fortfarande kvar. I 25 år har vi i nordbiprojektet gjort allt vi kunnat för att ta död på denna missuppfattning, men ännu inte lyckats särskilt bra. Men vi gjorde vad vi kunde i Malmö och visade bl a bilden i

broshyren där en hopar människor står runt drönarsamhällena på Lurö utan slöja. Det fick nog en och annan att tänka till.

Inget tillfälle har vi haft där vi mött så många biodlare och haft möjlighet att framföra vårt budskap så direkt face to face. Jag hoppas och tror att många tog till sig detta. Jag fick också möjligheten att hålla 2 korta föredrag i Speakers corner. Det ska bli intressant och se hur många medlemmar som nu kommer att anmäla sig. Kanske vi kommer att passera 600 innan vi ska skicka ut nästa nummer av NordBi-Aktuellt.

Dagarna var ju också fyllda av mycket intressanta föredrag, som vi dock inte hann ta del av i någon större utsträckning. Vi ville ju inte överge vår monter. Vi mötte också många gamla vänner bl a från England och Finland. Vår vän Bengt Andreasson, som vi fick ett bra samarbete med när han styrde Svensk Biavel fick jag en pratstund med. Några biodlare från Östergötland planerar ett renparningsområde i Kolmården. Konferensmiddagen var storstilad med tal av bl a Apimondias president Philip McCabe, som dessutom sjöng, vilket hör till om man är irländare. Musik och dans blev det och ingen hade väl trott att dessa äldre biodlare kunde vara så dansanta.

Slutligen kan jag försäkra er, kära medlemmar, att vi gjorde vårt bästa både vid montern och på dansgolvet.

– IA.

Det var vi som skötte montern på Beecome i Malmö: Erik Heedman, Ingvar Arvidsson och Alf Andersson.

NORDBIPROJEKTET I VÄSTERBOTTEN UNDER 10 ÅR

”Nordiska bin? – glöm dem!” Så kunde det låta på 80-talet när man diskuterade de nordiska binas situation i Skandinavien. Någon hävdade att man möjligen kanske kunde hitta något som liknade nordiska bin i någon norsk fjorddal men inför möjligheten att rädda mellifera-biet som ren ras rådde stor skepsis.

Det kan vara bra att emellanåt kasta en blick i den historiska backspegeln för att få rätt perspektiv på utvecklingen. Att vi här i Västerbotten haft ett relativt bra utgångsläge när det gäller bevarandet av de nordiska bina kan man i mycket tillskriva föregångsmän som Hilding Gustavsson i Yttertavle och Nils Eriksson i Hjoggböle. Visst drabbades även vi av inkorsning från andra raser, främst carnica, och visst hade skeptikerna delvis rätt i fråga om de små framsteg som gjordes under 70- och 80-talen men det skulle stunda ljusare tider. Vi lärde oss att mäta vingar och fick ett verktyg som kunde skilja agnarna från vetet i avelsarbetet.

Anpassade ursprungsstammar.

Av de ursprungsstammar vi använt i avel under den redovisade 10-årsperioden (tabell 1) kommer Bygdeträsk, Hjoggböle och Lillvännäs från länet. Hjoggböle representerar de bin som Nils Eriksson en gång i tiden framgångsrikt arbetade med i byn utanför Skellefteå. Stavershult kommer från Boris Karlsson i Skåne men bina kan möjligen härstamma från Hilding Gustavsson i Yttertavle. Beteckningen Lillvännäs finns inte kvar men Lars Israelssons stam finns ändå högst troligt kvar under beteckningen Baggön.

Av det ursprungliga läsömaterial har vi förlorat LäBJ 8903 men detta ursprung lever vidare som Skedvik – ett material som vi fått tillbaka genom Stig Edström, som förvaltat bina under några generationer i Sundsvallstrakten. LäUG 9308 utgår från de bin som Ulf Gröhn hämtade hem från Läsö under 90-talet. Jämtlandsbina går vidare i Västerbotten under beteckningarna Hammerdal och Solberg medan ursprunget Föllinge inte längre finns kvar hos oss. Det sistnämnda gäller också de norska bina från Flekkefjord. Bjurholm utgår från Janne Westerlunds material och representerar en mix av nordbin från vår drottningodling. Beteckningen ”okänd nordbi” lever vidare under namnet Ultervik.

Värdefull variation

En intressant, men kanske inte förvånande, notering är att stammar med hemortsrätt i Västerbotten, Bygdeträsk och Hjoggböle (möjligen ska även Stavershult räknas dit), givit upphov till de flesta drottningarna genom åren. Värt att notera är att materialet från Läsö och Hammerdal också tycks gå bra i Västerbotten. Samtidigt måste man beakta att det vi tidigare betraktade som distinkta stammar numera, efter många års populationsavel, utgör en anpassad population med en, för fortsatt avel, värdefull genetisk variation. (Se tabell 1, nästa sida!)

Drottningodlingen 2006 – 2015

I tabell 2 framgår hur många avelsdrottningar vi använt varje år, medelvärde för dessa drottningars rasrenhet (G %), antal drottningodlare som registrerat drottningar samt vilka parningsplatser vi nyttjat under 10-årsperioden. Att många olika avelsdrottningar bidrar med avkomma är ett sätt att bevara en bred genetisk bas för det fortsatta avelsarbetet. Antalet avelsdrottningar har varierat mellan sex och tretton. Färre än tio avelsdrottningar förekom endast två av åren, 2011 och 2013. De drottningar som använts i avel har haft en genomsnittlig rasrenhet över 90 procent alla år utom 2007 (G = 88 %).

Antalet drottningodlare har varierat mellan två och åtta. Att fler drottningodlare tillkommit på senare år är ett gott tecken. När det gäller antalet registrerade ungdrottningar är antalet någorlunda konstant bortsett från ”svagåren” 2011 och 2015. Att 2011 blev det sämsta året under perioden beror tveklöst på de stora vinterförlusterna det året. Sistlidna säsong blev också en besvikelse med dåligt väder som resulterade i att bara drygt hälften av de utsatta drottningarna blev äggläggande. Av aktuella parningsplatser har vi använt Ultervik 2008 – 2014 men inte 2015 eftersom det fanns skäl att misstänka förekomst av korsningsbin inom flygområdet. Holmön började vi använda som parningsplats 2009 liksom Tavelsjö där vi på senare år noterat renrasiga avkommor trots att området ännu inte är helt fritt från korsningsbin. Parningsplatserna i Vindeln och Vännäs får utvärderas under kommande år. (Se tabell 2).

Läget inför framtiden.

När det gäller avelsarbetet är läget nu ganska tillfredsställande med tanke på att det börjar finnas renrasigt och bra avelsmaterial lite varstans i länet. Med ett nytt, enklare vingmättningsprogram (se Sven Carlssons artikel) kan vi hoppas att fler ska börja mäta vingar och vaska fram nya guldkorn. Vi har ju på sätt och vis haft ett guld-läge i nordbiavlen här i Västerbotten eftersom konkurrensen från andra raser varit nästan obefintlig på grund av införselrestriktioner. Den dag varroan blir allmänt spridd kommer konkurrensen från importerade bin av andra raser säkert att bli mer kännbar. Att börja selektera för utrensningensförmåga blir därför en alltmer angelägen uppgift nu när vi har varroan in på knutarna.

I nedanstående tabell har jag listat några potentiella avelssamhällen i mina egna bigårdar. Vad som finns hos andra drottningodlare har jag inte koll på i dagsläget och inte heller hur nådig kung Bore varit mot våra bin. (Tabell 3). – *Per Ruth.*

Tabell 1:

Antal avelsdrottningar, år i avel och registrerade döttrar fördelade efter ursprungstammar 2006–2015.

Ursprungs- stam	Antal avelsdr.	Antal år i avel	Reg. döttrar
Bygdeträsk	17	10	225
Hjoggböle	9	9	212
LäBJ 8903	5	3	193
Hammerdal	10	10	162
Stavershult	6	7	151
Lillvännäs	6	4	93
LäUG 9308	7	7	82
Bjurholm	2	2	49
Skedvik	6	4	46
Ultravik	2	2	37
Baggön	3	5	36
Solberg	5	5	28
Föllinge	2	2	22
Flekkefjord	1	1	11
Okänd Nordbi	1	1	4

Tabell 2:

Årvis redovisning av antal avelsdrottningar, G-värden (medeltal), antal drottningsodlare, registrerade döttrar samt parningsplatser

År	Avelsdr.	Mv G%	Odlare	Döttrar	Parningsplatser
2006	13	95	3	191	H-liden, Djupsjö
2007	11	88	4	175	H-liden
2008	11	96	4	137	H-liden, U-vik
2009	12	92	4	165	H-liden, H-ön, U-vik, T-sjö
2010	10	96	4	129	H-ön, U-vik
2011	6	93	2	53	U-vik
2012	10	97	7	139	U-vik, T-sjö
2013	8	93	2	124	U-vik
2014	13	92	8	172	H-ön, U-vik, T-sjö, Vin.
2015	11	97	7	72	H-ön, T-sjö, Vä

Tabell 3:

Drottning	Ursprung	Smh	G%	Sv	Tmp	Kfh	Sk	Ky
PR 13110	Bjurholm	22	100	5	5	3	-	5
PR 13130	Bygdeträsk	52	100	5	5	2	4	5
ÅJ 14102	Skedvik	1	100	5	5	3	-	5
PR 13147	Ultravik	71	93	5	5	3	-	5
PR 14862	Bygdeträsk	62	93	5	4	3	-	5
PR 14863	Ultravik	63	93	5	5	3	3	5
SC 12132	Hjoggböle	32	89	5	5	3	5	5
SC 13127	Stavershult	31	89	5	5	3	4	4

Sundsvalls nordbiområde

Vi ska fortsätta att jobba för att få ett friparningsområde där vi kan para våra drottningar. Att upprätthålla rasrenhet med inköpta parade drottningar och drönardrottningar är kanske en utopi men vi kommer att göra vårt bästa.

Säsongen 2015 så parade vi enbart två avläggare men med gott resultat, 100 % mätt med Nordbis nya vingmättningsprogram VingMell, det var förmodligen en tillfällighet men det ger oss energi och motivation till fortsatt arbete. Då det tänkta området ansluter mot Jämtlands så är det naturligt att vi samarbetar med vårt grannlänns biodlarförening. Inför kommande säsong har vi bokat en kurs i drottningodling med Karl Drakenberg från Jämtland som kursledare. Målet är att själva få fram egna drottningar med så hög renhet i vårt friparningsområde så att "traktens blandning" blir mer nordisk än vad fallet är i dagsläget. Men för att veta dagsläget måste vi såklart fortsätta med vingindexmätning och kartläggning av vår lokala nordbistam.

Vår facebookgrupp nordbiodlare i Medelpad har i skrivande stund 34 stycken medlemmar och är ett bra redskap och informationsväg i vårt arbete. Framför allt när intresserade nybörjare vill få tag i bin så får de snabbt svar liksom hjälp och stöd i sina funderingar. Vår nordbiodlargrupp ligger under Sundsvalls biodlarförening som fungerar som moderorganisation. Detta upplägg underlättar mycket både organisatoriskt och för samverkan med ägare av andra biraser då vi har återkommande gemensamma träffar genom moderorganisationen. – Thomas, Lotta och Sven.

LÅNGT TILL SOMMAREN I DALSLAND

När jag börjar skriva detta i slutet av februari yr snön utanför mitt fönster och mina planer på att gå till skogen har "lagts på is". Förhoppningsvis sitter bina tryggt och lugnt och väntar på vår med sol och värme. De har ingen brådska, våra nordiska bin. De vet när det är dags att starta årets stora äventyr. Men det är en spännande väntan. Lever samhällena när vi kommer fram i april? Kommer det en bättre vår i år så att utvecklingen kommer igång ordentligt och vi kan starta drottningodlingen i början av juni? Frågorna är många och svaren låter vänta på sig.

Viktiga möten i mars

Före sommaren är det mycket som ska hända. Först är det vår viktiga nordbikonferens i Ånge med många viktiga och intressanta föredrag. Viktigt är också vårt årsmöte. Hur kommer styrelsen att se ut de närmaste 2 åren? Inte minst så är det ett tillfälle att träffas och ha gemytligt med inspirerande möten. En vecka senare är det den stora bimässan Beecome i Malmö, där vi har en monter med information om det nordiska biet och vårt arbete med 2 stycken snygga roll-ups samt broschyrer och tidningar. Också spännande och viktigt! Ett tillfälle att få ut vårt budskap till fler biodlare än vi någonsin tidigare mött.

Nybörjarkursen fulltecknad

I april så startar vi en nybörjarkurs här i norra Dalsland med 20 anmälda. Mycket glädjande med det stora intresse för biodling som gror över hela landet. Här kommer vi att hjälpa alla att få minst en avläggare att börja med. Självklart kommer det att finnas goda nordiska drottningar i dessa samhällen. Vi kommer att finnas med på öppet hus hos LP:s Biodling med vår utställning den 14

maj. Det brukar komma minst 200 biodlare till LP. Verkligen imponerande!

Drottningodlingen planerar vi starta 2 juni, då biodlarföreningens medlemmar kommer hem till mig på Lövås för en gemensam omlarvning. Alla har preparerade samhällen eller startlådor hemma, som man sätter in odlingsramen i så snart man kommit hem. Dessa drottningar, som vi hoppas få fram, kan då komma ut till Lurö veckan före midsommar. Vi rekommenderar omlarvning onsdag – fredag. Drottningarna kryper efter 12 dygn och sedan står de i parningskupor och är då 8-10 dygn när vi tar dem till Lurö en torsdag, vilket har varit tradition sedan 30 år.

Varroanedfall nytt kriterium

Jag har ett ganska brett avelsmaterial, som jag får hjälp med att förnya med material från övriga grupper i landet med några nya ursprung/linjer varje år. De kriterier vi kommer att utgå ifrån i år både när det gäller drönarmaterialet på Lurö och för drottningodlingen är: höga vingvärden, bästa temperament, inget kalkyngel och litet kvalsternedfall. En ytterligare parameter vi vill få med är utrensningensförmåga. Förhoppningsvis ska vi kunna ta in den nästa år.

Överst på nästa sida ser vi exempel på avelsdrottningar som kommer att användas 2016. Av ca 70 samhällen har 20 mindre än 100 kvalster i nedfall efter behandling med oxalsyra. I den 5:e kolumnen står drottningens parning, L13= Lurö 2013. Därefter i samma kolumn antalet kvalster på nedfallsbricka 4 dagar efter behandling. Tyvärr blev inte alla mätta i höstas, men kommer att mätas så snart det finns gråbin.

Samtliga av mina samhällen i Dalsland blev behandlade med denna oxalsyraförångare, Oxamat, under oktober. Efter 4 dygn räknades kvalsternedfallet

R2	IA13195	Bjurholm	PR12127	L13 50	5 4 3 4 4	1,41/-4,2 100%
Mo10	IA14346	Noris S2	IA12146	L14 10	5 5 3 4 5	1,6/-5,0 95%
Mo8	IA14345	Bön2K10	IA12305	L14 20	5 5 3 5 3	1,6/-5,5 96%
Mo9	IA1534	Sikås	IA14109	L15 50		

F8	IA14336	Stavershult	IA12304	L14 20	5 5 3 4 5	
F9	ÅJ15105	Skedvik	ÅJ14801	Tav 15		
G6	IA15367	Föllinge	HR	L15 10		
K9	IA14330	Noris	IA12146	L14 10	5 5 3 4 5	
K11	IA13331	Bjurholm	PR12127	L13 20	5 5 3 4 5	
K2	IA14329	Fjellbacka	SC	L14 80	5 5 3 4 5	1,5/-4,9 100%
K4	AA1546	Noris	BH1310	L15 40		

– Ingvar Arvidsson.

LIVET I ÖSTERGÖTLAND

Äntligen blev det en normal vinter med ett normalt utfall (som före Varroan), då bara några klena avläggare strök med, så det finns goda förutsättningar för en lyckad säsong i år. Efter flera år med höga drottningförluster om vintrarna, sannolikt pga de organiska syrorna, var det i år en fröjd att åka runt och se hur livet sprudlade i bigårdarna. Jag har inte hunnit få någon fullständig bild av läget generellt, men med ett undantag har det hitintills varit positiva tongångar bland biodlgrannarna.

Per och jag ser fram emot att få lite nytta av vårt arbete med att bygga om vårt honungshus där den nya slunglinjen kom på plats i september. Tanken är att själva honungshantering inte längre ska vara någon flaskhals, utan att logistiken ska fungera och att fokus snart kan läggas på drottningodlingen och själva biodlingen igen. Nu i veckan ser jag fram emot ett besök av en betongbil vars last ska snygga till golvet i lagret och färdigställa en lastramp för att underlätta i och urlastning av skatflådor.

Förra året fick vi till en bra samordning där drottningar från några odlare i Söderköping och Sörmland samlades ihop hos oss utanför Linköping och transporterades till Vretstorp för vidare resa till Lurö. Tyvärr var vädret inte med oss och många drottningar var alldeles för unga när de for, så resultatet var ändå inte helt lyckat. I år ska vi undvika de onödiga resorna genom att vara säkra på att drottningarna har åldern inne innan de åker. För att underlätta administrationen blir det nog så att vi får ha flera uppställningsplatser för parningskupor där de nykläckta drottningarna placeras i en i taget samtidigt som den andra töms och de parade återkommer till en tredje.

Fångö kan få liv igen

På sikt ska verksamheten på Fångö komma igång igen, men det är inte säkert att det blir i år och tills dess är det viktigt att logistiken till Lurö fungerar. Strategiskt för det nordiska biets överlevnad är det viktigt med fler säkra parningsplatser och då vårt avlånga land har olika förutsättningar kan olika egenskaper komma olika mycket till

sin rätt på olika platser. Egenskapen som ställer till det för oss är fortfarande att stävja den starka fortplantningsinstinkten. Tittar man tillbaka i äldre biodlingsböcker beskrivs ofta olika svärmförhindrade åtgärder som inte längre har lika stor betydelse bland svärmtroga stammar, men hos oss är det fortfarande för tidigt att låta bina sköta sig helt själva.

De bästa bigårdarna i fjol var de som dränerades på några yngelramar till avläggare i maj, för de höll sig lagom starka och la fokus på produktion istället för att hitta på hyss. Visst tar det längre tid att hitta de där svärmtroga framtidskandidaterna om man gör en åtgärd i förebyggande syfte, men ibland måste man vara realistisk när man ska hand om 150+ samhällen på fritiden och vill hinna med ett vanligt liv också.

Förra året var annars ett bedrövligt år skördemässigt. Det regnade under huvuddragen, men bina var aldrig i närheten av att svälta som i andra delar av riket. Tyvärr valde vi att inte vandra på ljungen, vilket var en miss då den för många gav lika mycket som resten av sommaren. Lokala media var givetvis intresserade av ett snyftreportage om den förväntade honungsbristen och det usla vädret, men vi fick dem att ändra fokus till att skriva om vikten av att bevara de ursprungliga raserna. I sommar räknar vi med att få besök av några nyfikna biodlarföreningar, som ska få hälsa på de mörka skönheterna.

Nordbiområdet växer

Ett par biodlare till hörde av sig och ville ha nordiska bin och jag hoppas mycket på att vi tillsammans med ett par större biodlare kan fortsätta arbetet med att utöka nordbiområdet i mellanbygden mellan Linköping, Åtvidaberg upp mot Söderköping. En entusiast valde tyvärr att lämna oss men fortsätter istället sitt värv i Jämtland och där finns det ju oxå trevliga bin.

Nu skiner solen och nya möjligheter väntar! – Håkan Rönnberg

VÄDERÖARNAS PARNINGSSTATION 2016

Nordens Arks planer avseende parningsstationen för nordiska bin på Väderöarna.

Inledningsvis vill vi på Nordens Ark efterfråga bimaternal som ursprungligen härstammar från Bohuslän. Finns något sådant material kvar i bevarad drottninglinje? Alternativt nordbiodlare som vet att de har ett material som till stor del härstammar från bohuslänska drottninglinjer. Vi har läst i Nordbis redogörelse kring hur kvarvarande nordiska bin insamlades från olika platser till Projekt Nordbis artbevarande. I några meningar nämndes att bin hämtats även från Bohuslän. Dock nämns även, att dessa bohuslänska bin inte haft stor betydelse. Frågeställning är således: finns det några bin som kan påvisas härstamma från Bohuslän kvar? Om så önskar vi kontakt.

Samhällena lever

I skrivande stund kan meddelas, att de flesta bina på Västkusten har varit ute och rensat sig under sista veckorna. Vid hastig genomgång kunde konstateras, att samtliga av de 15 invintrade nordiska bisamhällena var vid liv. Ett av samhällena har utsotat en del (en sent parad Krokvåg som hade problem med indragning av foder och kan antas viselös eller liknande). Som väl är finns 3 Krokvåg till i besättningen. Det är givetvis en smula tidigt för att veta hur invintringen gått. Men hasseln börjar blomma och det känns som att det snart är dags för att kunna göra vårgenomgången och bina kan börja dra på sälg och vårblommor.

Nordens Arks artbevarande arbete, via parningsstation för nordiska bin på Väderöarna, kommer att vidareutvecklas i år. Vi har förhoppningsvis 5-6 olika drottninglinjer att arbeta med i år. Det är ännu för tidigt att säga vilka linjer som kommer att vara på Väderöarna. En förhoppning är att ta ut Bygdeträsk, Noris, Fjellbacka och att någon av våra 3 avkommor efter samhället som hade 100-procentiga drönare men 76-procentiga arbetsbin klarar vingindexmätningarna (om inte kommer dessa att få agera odlingssamhällen och tillsättas nya drottningar). Parningsstationen kommer att tillsättas med bisamhället så snart vingindexmätning är utförd och samhällena tillvuxit lagom. Som vanligt får vi först därefter fatta slutgiltigt beslut om vilka samhällen som får tjäna som drönarstyrka och vilka som det skall odlas på.

Vi tar emot drottningar för parning

Vår förhoppning är att kunna försälja ett antal stationsparade nordiska bidrottningar i år. Målsättningen är att fördubbla förra årets antal och att ha ett 30 tal till salu om väder och vingindexmätningar faller väl ut. Kan bli både fler och färre. Det kommer finnas möjlighet att för andra biodlare att para på Väderöarna. Förutsätter besiktade bin, flyttintyg, kassetter och fritt från drönare, Kostnad blir i enlighet med Nordbis avgift. Kostnaden kan diskuteras i fall att kassetternas ägare är med och transporterar och sätter ut dem. Det går turbot/passagerarbåt till Väderöarna med restid på ca en halvtimme. Dock är

båtturen ganska dyr (400 dagtid och halva priset efter 16.00 gäller/de 2015 års taxa). I och med att vi färdas med passagerarbåt krävs att bina är instängda. Vi har haft nätpåsar och packat kassetter 9-18 st per påse för att säkerställa att inga bin stör övriga passagerare. Båtarna har ganska stort däck och även bagageutrymme med plats för samhällen, lådor etc. Båtarna måste bokas i förväg. Ibland måste man anpassa resor efter lediga platser och avgångar på båtarna. Väderöarna är väl värt ett besök, resan ut är mycket vacker. Vid hård väderlek kan det skumpa en del.

Vid intresse av drottningar eller parning av nordiska bin på Väderöarna hör av er till Ann-Charlotte Berndtsson tel 070/2618274 eller mail anncharlotte.berndtsson@nordensark.se

Vi vill be om hjälp med vingindexmätning av avelsmaterial av förra årets drottningar. Vi har förmodligen 13 samhällen som är i behov av vingindex. Vi anser att vingindex fordras för löpande kontroll av avelsmaterial och parningsstationens funktion i praktiken. Vi hoppas och tror att avståndet till fastlandet kommer att räcka. Personligen har jag en förhoppning och önskan om att i framtiden få tillgång till dataprogram för att inte behöva lasta de som vingindexmäter med en mängd bisamhällen och en önskan om så snart besked som möjligt. Frågan om tillgång till data och scanner för att köra vingindexprogram är lagd på bordet men Arken har många angelägna projekt som tar tid och insatser, därför tror jag det kan bli svårt att få egen vingindexmätning till stånd i år. Eventuellt har Nordens ark en väderöparad Krokvåg från 2015 till avsalu efter besiktning i vår/försommar (drönarsamhälle Sikås, Bjurholm, Krokvåg, drönare 1). En god bisäsong önskar Nordens Ark er alla vänner av nordbi. – Ann-Charlotte Berndtsson.

Livet i Fryksdalen

Här i Fryksdalen har övervintringen av samhällena i regel lyckats bra. Vi har nybörjarkurser i både Sunne med 20 deltagare och Torsby. Vad jag vet kommer alla att skaffa nordiska bin när de startar sin biodling. Det blir en utmaning att få fram så många samhällen som deltagarna behöver.

Arbetet med att byta till nordiska bin inom området kommer att fortsätta och vi kommer att vingmäta samhällen för att se hur rena samhällen vi har.

Kursen i drottningodling kommer att fortsätta så att deltagarna kommer att börja odla drottningar. Detta är viktigt för att få ett breddat utbud av drottningar inom området. Parning kan ske på Lurö eller på parningsplatsen som Tony Axelsson och Inger Bengtsson har.

Nästa år hoppas jag, att vi har så stort område med nordiska bin söder om Sunne att det går att ha en parningsplats även här. Nu ligger vi i startgroparna för årets biodlingssäsong och jag önskar alla lycka till! – Jean Berg.

Minnesanteckningar från Nordbikonferensen

Hotell Mittlandia, Ånge, 5-6 mars 2016

Dessa sex representerar Mittsverige: Sven Nordström, Erik Elfén, Thomas Östergrens, Lars Karlsson, Lotta Wängdahl och Audrone Rodin.

Lördag 5 mars:

10.00 Konferensen öppnas.

Ingvar Arvidsson hälsade alla välkomna och redogjorde för konferensens program och lite praktiska frågor.

10.10 Gunnar Jonsson: Verksamheten i Norrbotten och i renparningsområdet Vitådalen i Råneå.

Började 2005. Området ligger mellan Råneå och Töre, ca 3 mil långt och 1 mil brett. Hot av varroa från Finland. Söder ifrån finns hot med blandrasbin. Målsättningen 2010 var bl a friska, snälla och produktiva bin med hög genetisk variation och goda möjligheter till renrasig parning. Målsättningen var min 60% renrasigt med vingmätning. År 2012 fanns 40 samhällen på 11 bigårdar och 73% renrasighet med vingmätning. Vid mätning 2015 var 11 st 100% och 9 st 90-100%, medel totalt 86%. Med ytterligare sanering bör det vara 95%. Framgångsfaktorer är bl a drottningar från Per och Sven, flyttat ut tveksamma samhällen och centrerat de bästa samhällena till mitten av området där all parning sker.

Erik Heedman/Mats Furtenback: Stort område i södra Norrbotten kan bli renparningsområde.

Området ligger mellan Arvidsjaur och Älvsbyn. Bigårdarna ligger minst 15 km från varandra och är därför egna renparningsområden. Man använder strategin att flytta ut tveksamma samhällen från dessa områden och centrerar dessa till centralorten Älvsbyn. Ett problem är att Piteå vill ansluta sig men där finns även andra biraser. Området är helt varroafritt. Det pågår också en diskussion om att Luleåområdet ska övergå till enbart Nordiska bin men det är än så länge bara på diskussionsstadiet, men på sikt kanske hela Norrbotten kan bli område för nordiska bin.

10.30 Johan Ingjald: TBH-kupan – erfarenheter av den nygamla kuptypen från Afrika. Johan berättar om denna speciella kupa för fribygge. Där bygger bina själva sina kakor och yngelrummet ligger i ena änden och man skördar honungen genom att från andra sidan skära bort honungskakorna. Man behöver därför ingen slunga utan använder en honungspress och/eller skruv och pressar ut honungen. Det kräver mindre utrymme och billigare utrustning.

10.50 Per Ruth: Arbete och framsteg i Västerbotten.

Västerbotten är ett känt nordbiområde. Söder om Umeå har varit centrum. I Skellefteå har det dominerat med krainerbin. I inlandet har det vuxit fram mindre områden med nordiska bin, bl a Malå och Lycksele. Huvudområdet är kring Umeå. Djupsjö i Nordmalingstrakten var länge ett bra område med början 2006. Sen från 2009 bildades genpoolen på Holmön och även parning i Hästliden. Ultervik vid kusten norr om Umeå används från 2008. Även i Taveljö finns ett renparningsområde från 2012. Även i Vindeln från 2014 och Västerbäck från 2015 finns områden för renparning. Resultatet 2015 var ganska dåligt med bara ca 70% utbyte med i snitt 97% renrasighet. Det finns ett antal stammar som används för avel. Några stammar har försvunnit eller övergått i annan stam. Varroa finns söder om länsgränsen.

11.10 Alf Andersson: Härjedalen kan bli det första landskapet i Sverige med enbart nordiska bin.

Beskriver en remiss om zonindelning för varroa-smittade områden. Indelningen ligger geografiskt på kyrkoförsamlingsnivå. Indelningen är i tre zoner. Zon 1 smittade områden, Zon 2 områden gränsande till smittade områden och zon 3 ej smittade bevakningsområden.

11.25 Jean Berg/Inger Bengtsson: Renparningsområdet i Värmland under utökning.

I västra Värmland mot norska gränsen finns ett område med nordiska bin. Längre söderut finns ett annat område. På vissa ställen är det problem med att samhällen med andra bin etableras utan att man kommunicerar. Det finns större efterfrågan på nordiska bin än vad som kan tas fram. Framtiden ser positiv ut i Värmland för utveckling av det nordiska biet. Inger hade problem med drottningodlingen i somras p g a mycket regn.

11.40 Ingvar Pettersson: Vad säger vingmätningarna under 2014-15?

Ingvar inleder med en historik om utvecklingen för det nordiska biet. De största områdena med nordiska bin är i Ryssland längs 60-breddgraden. De linjer som finns hos oss har en speciell genupsättning. Vingmätning är ett viktigt och enkelt hjälpmedel för att bestämma rasttillhörigheten. Bivingar har hittats i ett kulturlager från 1100-1200 talen i Oslotrakten. Där kunde vingmätningar göras för att fastställa index för det nordiska biet. På 50-talet kom kaukasiska bin att importeras och de ställer till problem eftersom de också har negativ diskoidalvinkel och har väldigt likt utseende. De kaukasiska bina har blöt täckning av honungscellerna, som leder till honungsläckage. Kaukasiska bin bygger även bryggor mellan ramarna. Bin som ha detta beteende ska man se upp med så att de inte kommer in i aveln. Ingvar finns i ett område med andra biraser och inseminerar sina drottningar själv och kan därför ha renrasiga nordiska bin. Vid en studie från 2000 framgick att endast 24 % av friparade bin var över 90 % renrasiga. Av Luröparade bin från 2000 var ca 50 % över 90 % renrasiga och säsongerna 2014 och 2015 på Lurö var 65 % över 90 % renrasiga. Det är för låga siffror och det är därför viktigt att öka procenttalen och sortera bort bin med låga procent men också bevaka de med stort negativt index då de kan vara kaukasiska.

12.00 Lunch

13.00 Ingvar Arvidsson: Verksamheten i Dalsland och på Lurö.

Ingvar inledde med information om den internationella bikonferensen Beecom som är i Malmö nästa helg. Nordbiföreningen kommer att ha en egen monter vid konferensen.

Ingvar håller till utanför Bengtsfors och har ett 70-tal samhällen invintrade. Drottningodling brukar komma igång kring 1 juni, men det gick inte i somras därför att samhällena var för svaga. Vid midsommar hade man endast 15 drottningar för parning på Lurö mot 173 året innan. Det var mycket regn under sommaren och endast enstaka dagar med varmt och sol vilken medförde problem med parningen. Av 170 drottningar hade man ca 30 äggläggande i början av juli. Sen tog det fart och första veckan i augusti hade man över 200 drottningar på Lurö och totalt blev det ca 680 äggläggande drottningar förra sommaren. I Bengtsforsområdet finns en biodlarförening med ca 25 medlemmar som samarbetar med bl a drott-

ningodling och man ska nu hålla en nybörjarkurs för de som vill komma igång. Även några nya drottningodlare är på gång. Enligt avelsplanen ska det bara odlas på drottningar som har vingindex på 80% och drönarsamhällen över 90%. Nu inser man att det bör vara bättre. Sommaren 2014 hade man över 10 drottningar med 100% och 30tal över 95%.

13.20 Ingvar Arvidsson: Satsning för att skapa varroo-toleranta bin. Så här gör vi!

En viktig åtgärd är att även odla på varroa-tåliga samhällen för att minska problemen med varroa. I Frankrike har man testat att mäta nedfall och sen odla på de samhällen som hade låga nedfall. Denna strategi visade sig vara framgångsrik. En annan metod kallas VSH (Varroa Sensitive Hygiene), lanserad av John Harbo i USA. Prövas nu i Sverige och Europa. Metoden är dock mycket arbetskrävande och inte något som vi är beredda att satsa på. Ingvar har försökt att mäta nedfall under våren, men med 0 till 2 kvalster under en treveckorsperiod, får man inte data att använda för avel. Traditionell behandling med oxalsyredroppning i 50 procentigsockerlösning medför att bina måste äta oxalsyran. Att istället behandla med oxasyraförångare så blir det bara en utvändig behandling, som påverkar bina mindre. Ingvar förslår att ett varroa-projekt startas för att använda förångningsmetoden för att behandla mot varroa och att de som har möjlighet kommer med i projektet. Apparaten (Oxamat) kostar 1700 kr och drivs med ström från ett batteri.

13.40 Aimo Nurminen: Situationen och framtiden för det nordiska biet i Finland.

Inleder med lite historik. På 1750-talet importerades bin från Stockholm. Nordiska bin försvann nästa helt på 60-talet, men rester hittades i Österbotten, som sen dess bevarats, men är nu sammansmälta med nuvarande stammar. År 2000 importerades nordiska drottningar från Ingvar Arvidsson och de har även material från Irland. Årligen odlas 200-400 drottningar som paras i Pakinai. Hälften till eget bruk och hälften till andra odlare i Finland. I dagsläget finns 200-250 samhällen i Finland. SML (Finska Nationella biodlarföreningen) har tagit upp skydd av nordiska bin och kommer att arrangera SICAMM i Finland 2018. SML ska också organisera drottningodling under 2016 med avelsplan samt bedömning av drottningar, som ska anslutas till tyska systemet BeeBreed.eu. Man har även samarbete med Nordgen-organisationen. SML har en sektion för nordiska bin. De har börjat med vingmätningar och sett att mycket är 100%, men att det försämras något från mormor till mor till dotter. Dom har också tagit fram etikett och varumärke för honung från det mörka biet.

14.00 Östergrens- Wängdahl-Nordström: Situationen och framtiden i renparningsområdet i Medelpad.

Nytändning i Medelpad i samband med generationsskifte. Bl a har det bildats en lokal förening. Bigruppen som driver detta har dock inte så stor erfarenhet men lär sig hela tiden och försöker få kontakt med äldre mer erfarna.

Vid kusten finns en förening för Timrå och Sundsvall och i Västra Medelpad finns också en förening. Tanken var att komma med på Facebook mm. Det har dock inte varit så lätt. Nu har bigruppen 25 medlemmar. Man har också inventerat var och vilka samhällen som finns i det område man vill ha för nordiska bin. Det finns 9 biodlare som hade bin över 90% och många som trodde de hade nordiska bin, men hade det inte alls. Man siktar på ett renparningsområde i inre Medelpad. Vad man behöver göra är att börja med drottningodling och också försöka bygga upp erfarenhet och stöd. Frågor man ställer sig är: ”Ska vi börja med vårt eget material och försöka egen drottningodling eller behöver vi göra på annat sätt?”, ”Vi kanske har ett eget lokalt material som kan förädlas och spridas för att komplettera andra stammar?”

14.30 Reservtid / Kaffe

15.00 Sven Carlsson: Nytt vingmättningsprogram. Demonstration av programmet följt av en workshop där alla kan få möjlighet att pröva de olika momenten: insamling (teori) – montering – scanning – mätning.

17.00 Föreningen NordBis årsmöte

Söndag 6 mars

8.00 Frukost

8.45 Björn Dahle: SMARTBEES – ett projekt för att bevara de ursprungliga biraserna i Europa. Vi behöver fler testvärdar!

Målet att bevara den genetiska variationen av honungsbin. Projektet är finansierat av EU. I Sverige deltar SLU. Projektet har ett stort antal arbetspaket. Ett mål är att förstå resistensmekanismer mot varroa. Man vill hitta olika morfologiska egenskaper hos olika biraser för att hitta olikheter. Man vill utveckla existerande avelsprogram och utveckla dessa så att fler biraser kan inkluderas med bl a varroa-resistens. Avsikten är att använda genteknik för att hitta gener som ger resistens.

Utöver det vill man också hitta metoder att stödja biodlare och drottningodlare och att sprida denna kunskap till

biodlare i hela Europa. Projektet vill också göra testning av biodling som en del i avelsprogrammet för nordiska bin.

Det finns ett program för detta som heter BeeBreed. I Norge har man regionala koordinators och utbildar testvärdar. Dessa ska lära sig att ta hänsyn till de egenskaper man selekterar för, kontrollera miljövariation och skillnader i gensammansättning mellan testbigårdarna för att ha så lika gensamman-sättning som möjligt mellan testbigårdarna. Erfarenheten med carnica i Tyskland visar att BeeBreed snabbt ger resultat. BeeBreed ska över-sättas till olika språk så att testgårdar själva kan lägga in sina resultat. Det finns ett 50-tal bigårdar med nordiska bin i Europa som är med. I Norge finns 11 gårdar men bara en i Sverige. Det finns ett önskemål och att öka aktiviteten med BeeBreed i Sverige genom att ge kurser för att bygga upp en struktur som är självgående till 2018.

Det finns ett europeiskt program för att testa utrensning. Man tittar på olika egenskaper i kupan. En viktig egenskap är kakfasthet. En annan är nedfall från varroa. En testbigård har normalt 15 drottningar. Främst drottningar med svenskt ursprung ska testas, men även Norge, Finland och Danmark ingår i projektet som leds av Nordgen. Flera biodlare kan gå samman om en testbigård. Utvalda drottningar ska stå på samma material, så man sätter dessa i avläggare. Det ska vara starka samhällen som invintras, ingen varroa behandling 1:a hösten och registrering av egenskaper år 2. Vill du vara med? Anmäl dig som testvärd eller odla drottningar för testet. Kontakt bjorn@norbi.no

9.15 Björn Dahle: Resultat med utrensningstest. Erfarenheter från ett engelskt forskningsprojekt.

Hygieniska bisamhällen är mer tåliga och bör därför vara en egenskap att odla på visar resultat från forskning i England. Projektet omfattade 42 samhällen. I januari testade man infektering, behandlade med oxalsyra och undersökte utrensningsaktiviteter 4 ggr under året ge

Fyra värmlänningar: Jean Berg, Mats Berghlund, Karl-Gustav Fredriksson och Inger Bengtsson.

nom att döda yngel genom frysning med flytande kväve och testade sen i dec infektionsnivå. Resultatet visade att varroa ökningen var hälften så stor hos hygieniska bin jämfört med de som inte var hygieniska. Med inseminering med hygieniska drottningar fick man snabbt fram samhällen med 100 % utrensning. För att bedöma varroa-resistens mäter man tre olika egenskaper. Procedur: Finn ram med täckta yngel. Täck 100 celler och märk övre vänstra cellen utanför. Pierca 50 täckta celler. Tag 5 muggar med bin och skaka med florsocker i en sluten burk och töm tillbaka bin i kupan och håll ut florsockret på en vit bricka och räkna svarta prickar.

9.45 Kaffe

10.30 Linn Fenna Groenveld: Nordic Brown Bee Network – vad kan detta projekt betyda för att rädda och utveckla det nordiska biet.

Nordgen är ett institut under Nordiska ministerrådet och arbetar inom 3 sektorer, plantor, boskap och skog. Har en genbank vid Alnarp och administrerar Svalbards globala frövalv. Nordgen boskap är en service och kunskaps-tjänst för hållbar skötsel av boskap.

Nordiska bin är en geografiskt sluten med en genetiskt skild grupp. Är den hotad? >95% av finska bin är ligustica. Det är ett hot för nordiska bin. Vi förlorar bipopulationer som är adapterade för specifika lokala förhållanden. En Italiensk studie av ligustica visar på lokala egenskapsskillnader mellan norra, mellan och södra Italien. Samtidigt, utan utbyte mellan populationer, kan inavel uppkomma.

Under 2011 initierade Nordgen en inventering av nuvarande status och bevarandeaktiviteter för nordiska bin i Norden och Baltikum. Man rekommenderade 14 olika åtgärder. Karakterisering av Nordiska Bin och utbyte av genetiska material, specifika hanteringsrutiner för Nordiska Bin, utbildning, rekrytering. Det finns en Wiki på nätet wikibi.no/forside. Kan även nås via wiki.norgen.org/bb/mainpage. Karakteriseringsarbete med genotyp

och miljö lokalt och vid 5 specifika platser med morfometrisk mätningar. Vidare att samla prover för framtida genetiska studier med målet är att titta på lokal adaptation och kunna introducera avelsmaterial mellan platser.

11.00 Lauri Ruottinen: De viktigaste föredragen på NBBNs konferens i Helsingfors 28-29 januari.

Nätverk mellan nordiska biexperter, studenter och biodlare mm. Håller möte varje år i slutet av januari.

Dansk jämförande test av att följa varroa utveckling

och mängd i samhällen. Florsockermetoden och CO2-metoden med frysning av bin beskrevs. Florsockermetoden gav 84 % medan CO2-metoden gav endast 42 %. Ett prov räcker inte utan man måste följa nivån med flera prov under säsongen.

En annan studie belyste virusinfektioner bland bin och hur de påverkar effekten av varroa.

Björn Dahle pratade om ringtester.

Eva Forsgren från SLU pratade om amerikansk yngelröta och de första stegen att kontrollera detta och hur man kan begränsa spridning.

Ett föredrag om gråmögel på jordgubbar för att utnyttja bin för att sprida ett mögelmedel till blomma i frukt och bärodlingar som motverkar gråmögel.

Går det att vaccinera bin mot yngelröta? Döda sporer från yngelröta sätts till fodret som drottningen får och hon börjar lägga ägg som ger avkomma som är resistent mot yngelröta.

Drönare får 10-20 ggr mer varroa än arbetsbin. Med drönarnamar i samhället får arbetsbina ca 50% mindre varroa.

Tre olika föredrag om pollinering med bin bl a rörblock som bina kan gömma sig i och avstånd mellan bikupan och blommorna.

Vinterförluster i Finland ca 15%. Däremot mycket större förluster i SV än NO, troligen beroende på varroa. Ca 3,6 % beror på förlust av drottning under vintern. Ett svagt samhälle förbrukar 4 ggr mer foder än ett starkt samhälle. Manuka honung har glycoxal som antibakteriellt ämne. Mjölkört är den växt som ger mest antibakteriella egenskaper. Alla 14 undersökta typer av honung hade antibakteriella egenskaper.

En studie undersökte om bin pollinerar bovete. Studien fann korrelation mellan frö mängd och antal bin.

Dataprogram för att enkelt samla info om bisamhällen.

Ett antal studier av bin och bekämpningsmedel och dess effekt på bina. – Vid PC:n Olle Nygren.

Här sitter Erik Heedman och Mats Furtenback med Lennart Grahn bakom. Alla tre ansvarigas för det nya nordbiområdet i Norrbotten.

HYGIENISKE BIER

– hva er det og hvorfor bør vi som birøktere avle på denne egenskapen?

Å renske ut syk/skadet yngel er en av måtene biene kan beskytte seg mot sykdommer og parasitter. Denne atferden hvor arbeiderbiene åpner forseglede celler og fjerner syk /skadet yngel kalles hygienisk atferd og det har vist seg at hygienisk atferd kan være effektivt mot en rekke yngelsykdommer som kalkyngel, lukket yngelrute og varroamidd.

Ved universitetet i Sussex (England) har de undersøkt hvordan graden av hygienisk atferd påvirker mengden av varroa og deformert vingeвирус (DWV) i bifolkene og hvor arvelig denne egenskapen er og dette illustrerer betydningen av å avle fram mer hygieniske bier. I 5 forsøksbigårder med til sammen 42 bifolk ble alle bifolkene behandlet med oksalsyre nåde var yngelfrie i januar. 10 dager senere tok de ut en biprøve på 300 bier for å finne infesteringsraten (antall varroa/100 bier). Alle bifolkene ble stelt som vanlig og det ble ikke foretatt ytterligere behandling mot varroa. I august testet de hvor hygieniske hvert bifolk var ved å drepe yngel med flytende nitrogen som holder minus 80 grader. Etter at yngelen er drept ble tavla satt tilbake i bifolket. Etter 48 timer registrerte man hvor stor andel av den drepte yngelen som var rensket ut. Dette ble gjentatt 4 ganger med en ukes intervall. I September undersøkte de bifolkene for kliniske symptom for deformert vingeвирус. Når bifolkene igjen var yngelfrie i desember tok de ut en ny biprøve slik at de kunne se hvordan populasjonen av varroa i hvert bifolk hadde økt i løpet av ett år. 50 bier og 10 varroamidd fra hver biprøve ble analysert for deformert vingeвирус.

I gjennomsnitt hadde bifolkene rensket ut 72% av den frysedrepte yngelen, men det var stor variasjon mellom bifolkene. 8 av dem hadde rensket ut mer enn 95% som brukes som en grense for å definere svært hygieniske bifolk. Populasjonen av varroamidd økte i gjennomsnitt 40 ganger i løpet av de 11 månedene. Økningen blant de svært hygieniske bifolkene var i gjennomsnitt 19 ganger (variasjon i fra 7 til 28 ganger) mens den gjennomsnittlige økningen i varroapopulasjonen i de øvrige bifolkene var 45 ganger (variasjon fra 21 til 65 ganger). Denne forskjellen var statistisk signifikant. I absolutte tall økte antall midd hele forsøksgruppa fra i gjennomsnitt 0,5 midd/100 bier til 28 midd/100 bier. Ingen av bifolkene som rensket ut mer enn 80% av den frysedrepte yngelen hadde arbeiderbier med forkrøplede vinger (et tegn på mye deformert vingeвирус), mens 36% av bifolkene med en lavere utrenskningsprosent hadde arbeiderbier med forkrøplede vinger. Bifolkene med kliniske symptom på DWV hadde en større populasjonsøkning av varroa (i gjennomsnitt 57 ganger) enn bifolk uten kliniske symptom (i gjennomsnitt 35 ganger)

Bifolkene som var mindre enn 95% hygieniske hadde 10 000 ganger mer deformert vingeвирус enn de de som var

mer enn 95% hygieniske. Det var imidlertid ingen forskjell i mengden DWV i varroamidd i de svært hygieniske og mindre hygieniske bifolkene. Dette og resultater fra en tidligere studie tyder på at biene selektivt rensker ut varroa som er infisert med DWV. Så selv en moderat forbedring i bienes hygieniske atferd kan gi mindre problem med DWV selv om det ikke bremser populasjonsveksten av varroa. Studien som ble gjennomført i Sør-England konkluderte med hos de sterkt hygieniske bifolkene var det tilstrekkelig med en årlig oksalsyrebehandling, mens mindre hygieniske bifolk trengte en sommerbehandling i tillegg til oksalsyrebehandlingen

I en annen studie fra samme Universitet testes de hvor arvelig den hygieniske atferden var. De avlet dronninger etter 4 dronninger i en avlspopulasjon som var 86, 88, 92 og 96% hygieniske målt ved frysedrept yngel beskrevet ovenfor. 11 av dronningene ble friparet og 9 ble inseminert med droner fra mordreningene. Dronningene ble innført i avleggere og etter at alle arbeiderbiene var avkom av de nye dronningene gjennomførte man 3 målinger av deres hygieniske atferd. Hos de inseminerte dronningene rensket 8 av de 9 ut 100% av yngelen og dette var signifikant høyere enn i bifolkene med de friparede dronningene (gjennomsnitt 96% med en variasjon fra 58-100%). Til sammenligning målte de den hygieniske atferden til 20 andre bifolk i en annen forsøksbigård som ikke var en del av avlspopulasjonen. Her varierte graden av hygienisk atferd fra 26 til 100% med et gjennomsnitt på 76%. Forsøket vist at det ved avls er fullt mulig øke graden av hygienisk atferd ved seleksjon og at man oppnår svært rask endring ved å bruke hygieniske dronninger både på mor og farsiden.

Disse to studiene viser at man med begrenset innsats kan avle fram bifolk som er mer resistente mot Varroamidd og DWV og som kan klare seg med færre behandlinger. I prosjektet Smartbees hvor man avler systematisk for å forbedre egenskapene til de ulike underartene av honningbier i Europa, er resistens mot varroa et av avlsmålene, på lik linje med andre fordelaktige egenskaper. I Norge er Norges Birøkterlag med som partner i Smartbees og testingen av nordiske bier følger Smartbees protokoll. Målet er å få initiert tilsvarende testing i Danmark, Sverige og Finland og flere birøktere med nordiske bier i Sverige vil starte testing i regi av Smartbees i år. I praksis vil bruker man følgende prosedyre for å beregne en avlsverdi for varroaresistens:

1. Varroamengden i bifolkene måles i begynnelsen av sesongen ved hjelp av å telle naturlig nedfall av varroa over en tre ukers periode som starter når selja begynner å blomstre for fullt.
2. Varroamengden måles månedlig i perioden juli-september ved hjelp av melismetoden, hvor en biprøve på 30-50g tilsettes melis i en beholder med nettinglokk.

Melisen fordeles på biene ved å snu rundt på boksen og melisen får varroamiddene til å slippe taket i bia. Bier, melis og varroa ristes så over en finmasket honningsil og melis og varroa faller gjennom netingen i lokket og ned i honningsilen. Melisen ristes gjennom silen og varroamiddene blir liggende igjen og telles. Det tas også ut en biprøve når bifolkene er yngelfrie på seinhøsten. Denne biprøven avlives i fryseboks og analyseres sentralt. Sammen med måling av varroamengden om våren gir disse målingene informasjon om varroamidens populasjonsvekst og den gir mulighet til å oppdage bifolk som har behov for varroabehandling. Disse kan fjernes fra testbighården og behandles.

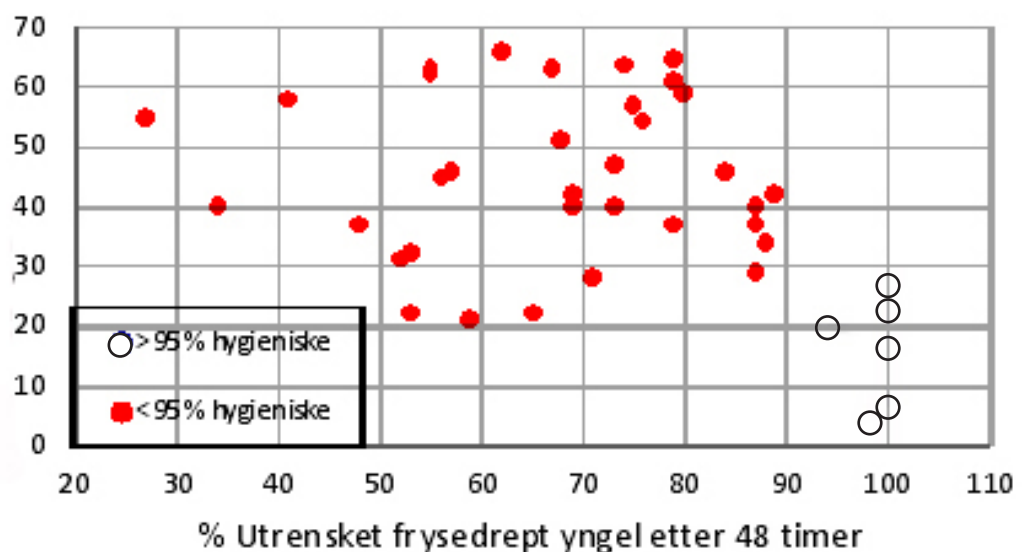
3. Bienes utrenskningsevne måles minimum 2 ganger

i løpet av sesongen (vår-sommer) ved hjelp av en nåletest. Ved hjelp av en sjablong og en insektnål punkteres 50 celler med forseglede yngel (med hvite eller røde øyne) som settes tilbake i bikuben. Etter 8-12 timer tas tavla opp og man registrerer i hvor stor grad biene har rensket ut den nåledrepte yngelen.

Ettersom klimaendringene vil gi varroamidene bedre vilkår er det viktig å starte arbeidet med å gjøre biene mindre avhengige av

gjentatte varroabehandlinger i løpet av sesongen. Mer informasjon om Smartbees finner du på www.smartbees.eu – Bjørn Dahle.

Litteratur: Toufalia, H Al, Amiri E, Scandian, L, Kryger, P, Ratnieks, F L W 2014. Towards integrated control of varroa: effect of variation in hygienic behaviour among honey bee colonies on mite population increase and deformed wing virus incidence. Journal of Apicultural Research 53: 555-562. Bigio, G, Toufalia, H Al, Hughes, W O H, Ratnieks, F L W 2014. The effect of one generation of controlled mating on the expression of hygienic behaviour in honey bees. Journal of Apicultural Research 53: 563-568.

Populasjonsøkning av varroamiddene fra januar til desember som en funksjon av hvor hygieniske bifolkene er. Hvert punkt representerer et bifolk (modifisert etter Toufalia m.fl. 2014).

NORDBISATSNING I ASKIM

Jag heter Ingmar Nilsson och bor i Askim i södra Göteborg gränsande till Halland.

Vi biodlare i Askim beslutade i maj att byta till nordiska bin hos samtliga biodlare i området. Askim är från norr till söder 12 km och från väster till öster 7 km. I väster har vi havet och i öster det bifria Sandsjöbackareservatet. Ytan motsvarar några sommarstugetomter i inre Norrland – här bor vi 25 000 personer.

Så här planerar vi bytet

År 1 2016: 20 – 25 parade drottningar med olika släktskap från 3-4 olika odlare.

År 2 2017: Samma som föregående år.

År 3 2018: 10-15 parade drottningar med olika släktskap från 2-3 odlare.

Vi tillsätter drottningarna via avläggare på grund av att bina kan vara rasister. Vingindex hjälper oss att ha koll på läget – helst mobilt så att vi redan vid kupan kan bestämma drottningens öde. När vi kommit så här långt kan vi börja fripara bruksdrottningar.

Reaktioner i trakten

Vi har naturligtvis pratat med föreningarna runt oss och fått skilda reaktioner – allt från ”dessa ilskna j-lar” till ”får ni någon svärm över så tänk på oss”. Nordiska biets dåliga rykte börjar att luckras upp. Vad finns det för erfarenhet av att en hel socken byter biras? Kontakt sökes med drottningodlare från olika delar av Sverige.

Hälsningar från Ingmar Nilsson, Halliden 4, 436 33 ASKIM 031-280862

STAMBOKEN presenteras normalt i nr 1 av denna tidning varje år. Årets stambok är på 7 sidor och skulle innebära att tidningen måste ha 28 sidor och kommer då över 100 g. Istället gör vi så att vi lägger in den på hemsidan och om de som vill ha den hemskickad på mail eller på papper hör av sig till ingvar.arvidsson@telia.com så ordnar vi det. Övriga kontaktuppgifter finns på s 2.

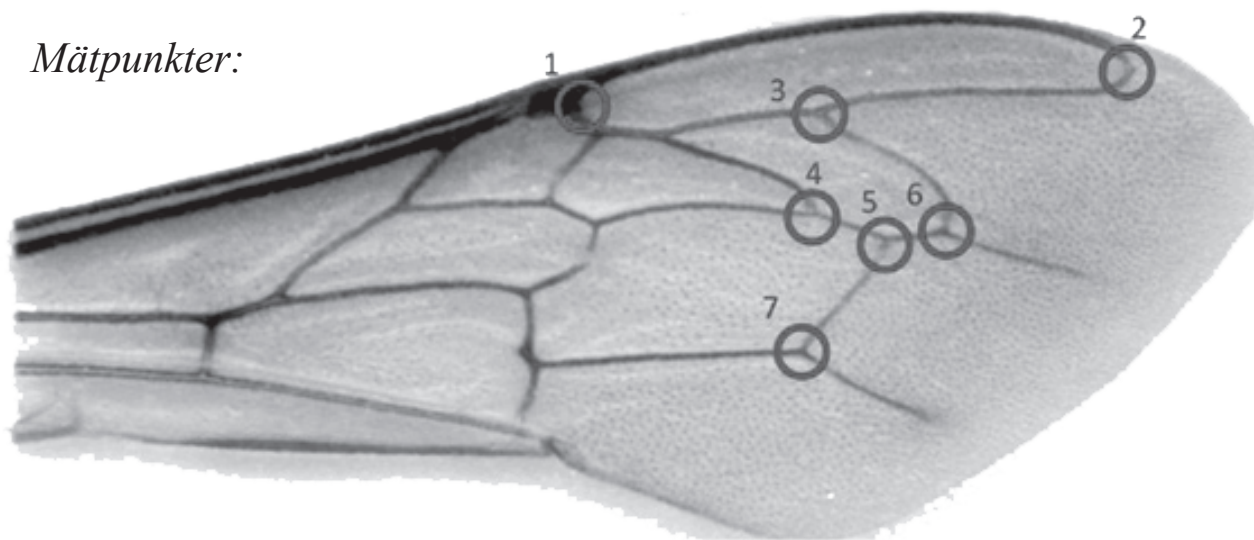
Nytt vingmätningsprogram för det nordiska biet

För att säkerställa rasrenheten hos de bin vi jobbar med är det viktigt att vi har enkla redskap för detta. Vi har under flera år använt oss av vingindexmätningar för att bedöma rastillhörighet, vilket har varit framgångsrikt för att fler ska kunna lära sig att på egen hand mäta vingar och bedöma rasrenheten hos de samhällen man har. Detta är inte minst viktigt för de som bedriver drottning-

odling inom projektet, för att vi ska ha framgång med att bevara och utveckla det nordiska biet.

Programmet VingMell körs under Java, vilket gör det oberoende av plattform och operativsystem. Nordbi-medlemmar kan utan kostnad rekquirera programmet från Sven Carlsson, Nytorpgatan 2B, 90330 Umeå, epost: sven.carlsson@umu.se.

Mätpunkter:

Tankar och förhoppningar inför

AVELSARBETET I GUSTAVSBERG 2016

Efter ett i stort sett havererat avelsarbete 2015 där det mesta gick snett känner jag nästan vördnad och respekt över denna lilla varelse som kunnat existera i människornas tjänst i minst 6000 år.

Bina som art är nog det mest påtagliga exemplet på mutalism där två arter lever i samexistens och är helt beroende av varandra. Insekterna hämtar pollen och nektar från flertalet blommande växter och samtidigt pollinerar dem och gynnar deras frösättning.

Även om bina gjorde sin rensningsflykt i vanlig tid så blev våren 2015 kall med ostadigt väder och det blev inte så många tillfällen för det viktiga pollendraget. Drottningarnas äggläggning blev kraftigt begränsat och de gamla vinterbinas normala frånfälle resulterade starkt till att bismängden i kuporna minskade kraftigt. Att odla drottningar i halvrisiga amningssamhällen leder som bekant inte till framgång och med obegripligt slarv lyckades jag avsluta odlingssäsongen med att ta död på fem oparade drottningar från Ingvar Arvidsson. Det blev visserligen sommar den första veckan i juli men sedan kom lågtrycken tillbaka och mina förhoppningar om ett bra ljungdrag grusades helt av torrperioden i augusti. För att i någon mån stimulera drottningarnas äggläggning måste jag stödfodra mina bisamhällen för första gången på 50

år. Honungsskörden 2015 täcker med liten marginal den egna förbrukningen.

Trots alla motgångar och bedrövelser kunde jag ändå invintra åtta mycket starka avelssamhällen som jag i andan redan börjat planera 2016 års avel på. Jag har allt sedan Nordbiprojektets start 1990 och med Bert Thryboms kurs som grund inseminerat alla de drottningar som jag behöver. En grundläggande del i mitt avelsarbete är vinganalyser enligt Alpatov/Goetze och Ruttner där man med kubitalindex och diskoidalvinkeln med tillräcklig noggrannhet kan ta bort de hybrider som trots alla års avelsarbete fortfarande finns kvar i vårt material. Ensamt är som bekant inte stark utan jag är helt beroende av regelbundet nytt material för att undvika inavelsdepression.

Denna snöfattiga vinter och i skrivande stund med + 5 i skuggan är mina bin ute i vintergäckens blommor.

Vi gamla biodlare är ett luttrat släkte och vi glömmer aldrig Josef Starks ord: Glöm aldrig bort att bina är biologiska varelser med miljoner års anpassning sedan dinosauriernas tid och det är vi biodlare som måste anpassa skötselmetoden för att få lönsamhet i vår verksamhet. –

Ingvar Pettersson.

Till vår utställning på Beecome i Malmö tog vi fram dessa två roll-ups. Dessa finns att låna hos Ingvar i Bengtsfors.

Så här ser en riktig drönare ut. Beredd att offra livet - för att ge liv. De är viktiga!